

Avdelningen för utveckling av hälso- och sjukvården på
systemnivå
Lina Hedlund
lina.hedlund@socialstyrelsen.se

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
cc: fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens remissvar på: Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7)

Ert diarienummer Fi2025/00822.

Socialstyrelsen tillstyrker Statskontorets förslag och vill framföra vissa tillägg och synpunkter. Myndighetens kommentarer redovisas nedan, strukturerade i enlighet med de kapitelindelningar som används i Statskontorets rapport.

1.3.1 Kommunallagen bör tydliggöras med avseende på styrelsens ansvar för uppsikt

Statskontoret föreslår

– ett tillägg i kommunallagen 6 kap. 1 § som tydliggör att styrelsens uppsikt inbegriper kontroll och uppföljning av privata utförare.

Socialstyrelsens synpunkter:

Socialstyrelsen tillstyrker att tillägget i 6 kap. 1 § kommunallagen införs. Bestämmelsen tillsammans med den föreslagna bestämmelsen i 10 kap. 10 § kommunallagen torde föranleda en ökad prioritering av nämndernas kontroll och uppföljning av privata utförare för att upptäcka och motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer och korruption inom respektive område.

Socialstyrelsen noterar dock att kommuner och regioner har begränsade möjligheter att följa upp vissa verksamheter, vilket kan innebära att Statskontorets förslag inte leder till en egentligt stärkt kontroll. Möjligheten att följa upp påverkas av det omfattande regelverk som finns kring sekretess och tystnadsplikt inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Trots att kontrollmöjligheterna har stärkts i och med den nya socialtjänstlagen (15 kap. 9§) och att det pågår flera initiativ avseende informationsdelning och sekretess¹ ser vi att det kan finnas behov av att ytterligare kartlägga konkreta

¹ Exempelvis ska utredningen om insatser för att stärka patientsäkerheten och motverka välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården (§ 2025:03) bland annat kartlägga regionernas möjlighet att ta del av information från privata vårdgivare och ta ställning till om det bör införas en uppgiftsskyldighet för privata vårdgivare till regionerna.

förutsättningar om tillgången till information. Till exempel är regionernas möjlighet att ta del av journaler en förutsättning för att de ska kunna kontrollera att vården är av god kvalitet och att verksamheten följer Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd.

1.3.2 Kommunallagen bör reglera att styrelsen ska rapportera sin uppsikt till fullmäktige

Statskontoret föreslår

– *en ny paragraf i kommunallagen 10 kap. av vilken det framgår att styrelsen årligen till fullmäktige ska rapportera om sitt arbete och resultat kopplat till sin uppsikt av kommunens eller regionens uppföljning och kontroll av privata utförare.*

Socialstyrelsens synpunkter:

Socialstyrelsen tillstyrker med följande förslag och kommentarer:

- *styrelsen ska regelbundet, minst årligen, rapportera till fullmäktige om sitt arbete och resultat kopplat till sin uppsikt av kommunens eller regionens uppföljning och kontroll av privata utförare.*

Socialstyrelsen instämmer i att systematisk och välriktad kontroll bör leda till både färre felaktiga utbetalningar och större möjligheter att kräva tillbaka felaktiga utbetalningar. Socialstyrelsen föreslår att styrelsen regelbundet, minst årligen, ska rapportera om sitt arbete och resultat kopplat till sin uppsikt av kommunens eller regionens uppföljning och kontroll av privata utförare till fullmäktige.

Socialstyrelsens förslag grundar sig i att kommuner och regioners behov av stärkt uppföljning kan kopplas samman med andelen privata utförare. Kommuner och regioner med ett stort antal privata utförare kan behöva ha ett mer omfattande arbete med att kontrollera och följa upp verksamheterna för att upptäcka oseriösa aktörer. Det innebär att styrelsen i dessa fall kan behöva ha en tätare och mer regelbunden uppsikt över nämndernas kontroll och uppföljning av de kommunala angelägenheter som bedrivs i privat regi inom respektive område. Socialstyrelsen ser därför att det kan i vissa fall kan vara motiverat att fullmäktige får rapporter oftare än årligen.

1.3.3 Regeringen bör överväga att utreda behovet av kompletterande statlig granskning

Statskontoret föreslår följande:

– *Regeringen bör överväga att utreda om staten behöver komplettera granskningen av den kommunala och regionala verksamheten i syfte att motverka välfärdsbrottslighet.*

Socialstyrelsens synpunkter:

Socialstyrelsen tillstyrker att regeringen bör utreda om staten behöver komplettera granskningen av den kommunala och regionala kontrollen och uppföljningen för att få en mer oberoende granskning i syfte att motverka välfärdsbrottslighet. Socialstyrelsen betonar dock vikten av att en sådan

granskning bör bidra till att öka lärandet och kunskapen hos kommuner och regioner. Det är även av vikt att genomförandet av en statlig granskning inte kräver så pass mycket resurser av verksamheterna att det går ut över dess kvalitet.

Förutom en kompletterande statlig granskning kan behovet av olika former av stöd vara än mer väsentligt för att utveckla arbetet mot välfärdsbrott.

1.3.4 Regeringen bör utreda hinder för kommuner och regioner att anmäla välfärdsbrott

Statskontoret föreslår följande:

– *Regeringen bör närmare utreda vad som hindrar tjänstepersoner i kommuner och regioner att anmäla välfärdsbrott och ta fram åtgärder för att minska trösklarna för att anmäla.*

Socialstyrelsens synpunkter:

Socialstyrelsen tillstyrker att regeringen behöver närmare utreda de hinder som får tjänstepersoner att avstå från att anmäla misstankar om välfärdsbrott och ta fram åtgärder för att minska trösklarna för att anmäla. Socialstyrelsen betonar vikten av att en sådan utredning främst bör fokusera på åtgärder i och med att flera tidigare kartläggningar redan konstaterat att det finns hinder för tjänstepersoner i kommuner och regioner att anmäla brott. Som Brotsförebyggande rådet konstaterat finns även flera faktorer som försvårar lagföring av brott inom aktuella områden, exempelvis kunskapsövertag för gärningspersonerna.² De belyser att yrkesgrupper med legitimationer utfärdade av Socialstyrelsen, exempelvis läkare, är svåra för poliser att utreda. En utredning bör därför föreslå åtgärder för hela kedjan från anmälan till utredning och lagföring.

Allmänna kommentarer

Socialstyrelsen noterar att digitaliseringens roll och möjligheter inte behandlas i rapporten, trots att digitala verktyg rätt använda kan vara ett bra stöd för en effektiv, rättssäker och likvärdig uppföljning och kontroll av privata utförare. Digitalisering kan möjliggöra bland annat systematisk datainsamling, automatiserad analys, transparent rapportering samt säkra kanaler för anmälan av välfärdsbrott.

² Välfärdsbrott mot kommuner och regioner, fel och oegentligheter bland företag och föreningar, Rapport 2022:1

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Mattias Fredricson. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Anna Bennet Bark deltagit. Utredare Lina Hedlund har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Mattias Fredricson

Lina Hedlund